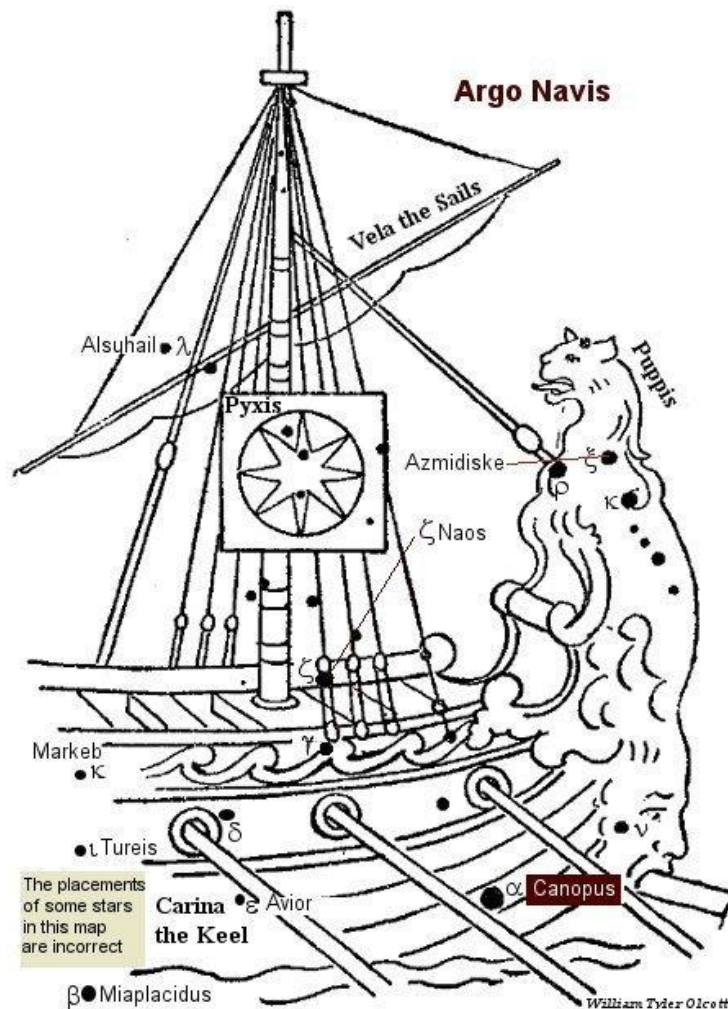

To vsebino pišem tretjič. Vsakič kaj dodam, dopolnim in spis se bolje bere. Povem pa tudi, da je na svetovnem spletu mogoče še več zanimivega prebrati, kot tu piše.

KANOP

na nebu in Zemlji

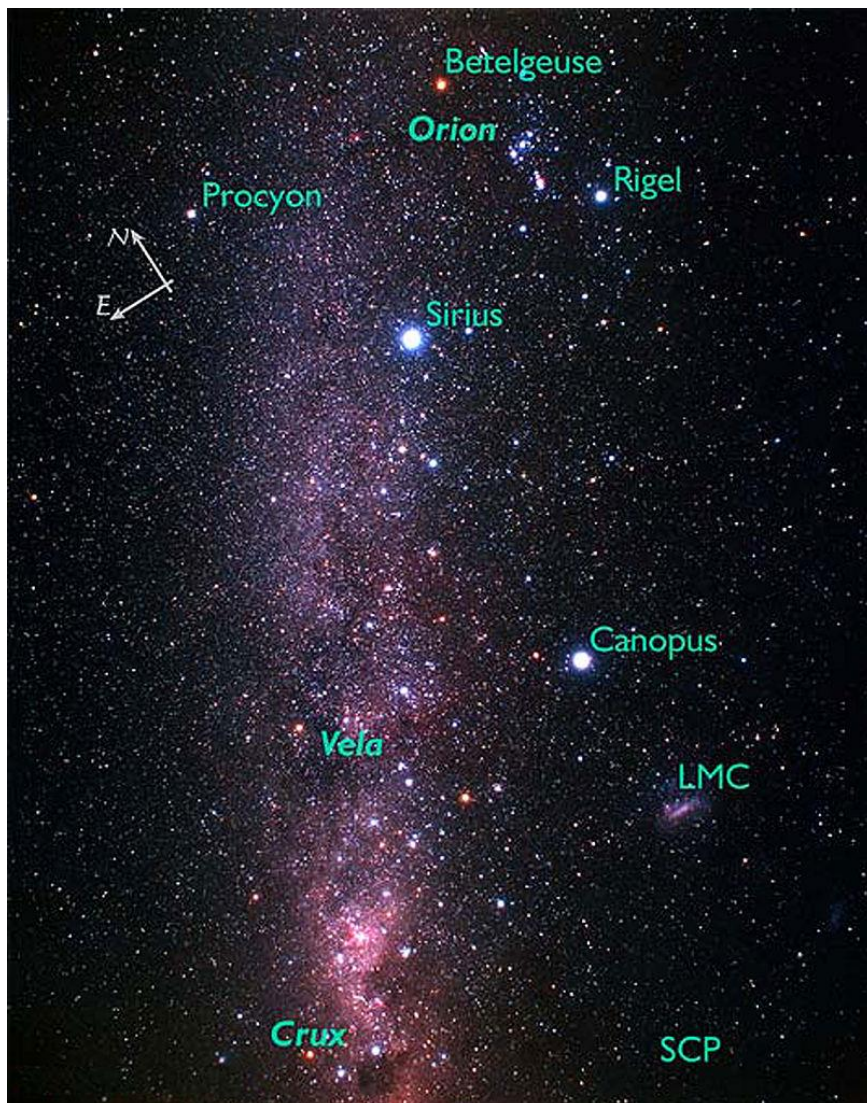
Kanopus ali po naše Kanop je ime drugi najsvetlejši zvezdi. Leži na južni nebesni poluti in je iz naših krajev ne vidimo. Opazujemo pa jo že iz južnega Sredozemlja.

Legla zvezde Kanop v ozvezdju Ladja Argo (α Ladje Argo; po starem) oziroma lega v ozvezdju Gredelj ali Kobilica (α Gredlja – α Carinae; po novem). Zelo razsežno in zato nepregledno staro ozvezdje Ladja Argo so namreč razdelili na tri manjša bolj pregledna ozvezdja: Carina – Gredelj (sprednji del ladje), Puppis – Krma (zadnji del ladje) in Vela – Jadro.

Od kod je ta zvezda dobila svoje ime, je zanimivo vprašanje? Sta vsaj dve možnosti. Nekateri menijo, da najbrž po starem (antičnem) egipčanskem mestu Kanopusu, zdaj v neposredni bližini pristanišče Abukir v Nilovi delti blizu Aleksandrije, od koder sta starogrška astronoma Hiparh (2. stol. pr.n.št.) in Ptolemaj (2. stol. n.št.) opazovala zvezde in med njimi prav zvezdo Kanop na skrajno južnem delu zvezdnega neba.

Drugi pa menijo, da je zvezda dobila ime po Kanopusu ali Kanobosu, ki je bil, po Homerju v Ilijadi, glavni krmar ladjevja špartanskega kralja Menelaja. To je tistega nesrečnega vladarja, ki so mu izpred nosa, iz kraljevega dvorca speljali ženo, najlepšo žensko antičnega sveta, lepotico Heleno, zaradi katere je potem prišlo do znamenite devet let trajajoče trojanske vojne. V nji so zmagali združeni Grki.

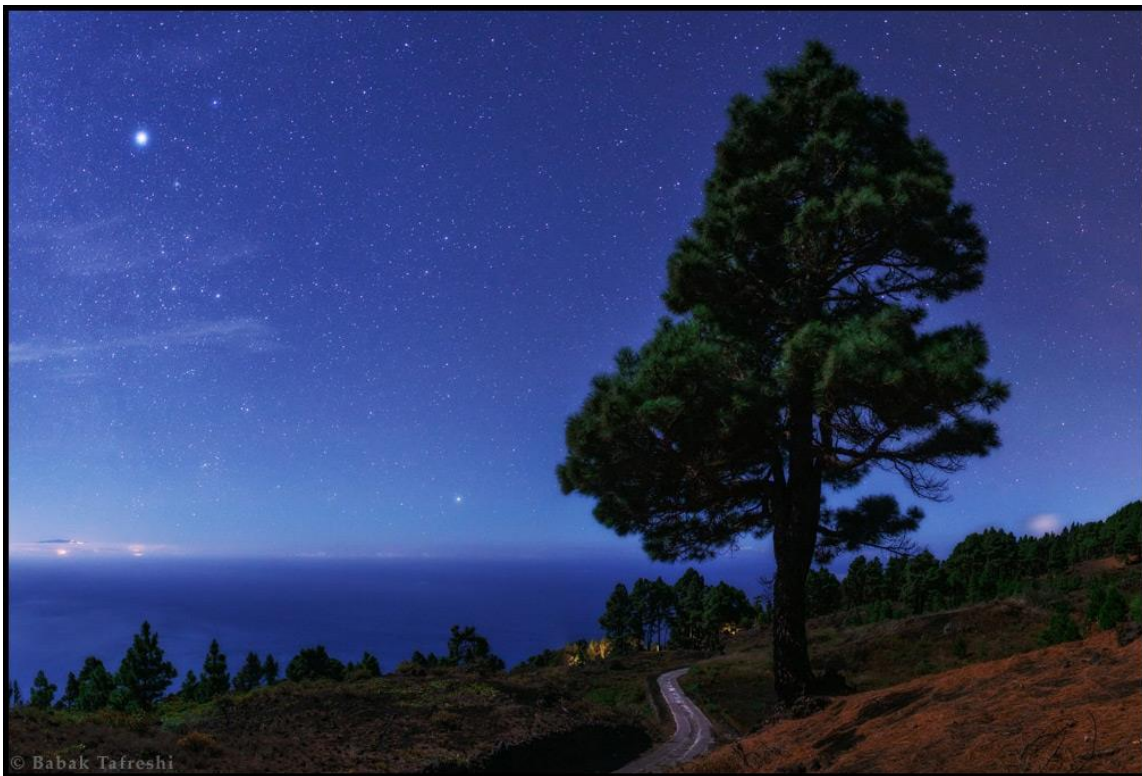

Legla zvezde Kanop glede na Sirij in Rimsko cesto – precej na jugu južne nebesne polute; LMC – Veliki Magellanov oblak, spremljevalna galaksija naše Galaksije.

Zgodba o velikem mornarju Kanopu pa je naslednja. Po grški zmagi nad Trojanci se je kralj Menelaj s svojim ladjevjem vračal domov v Šparto. Na povratku pa niso in niso imeli sreče. Kar osem let so z ladjami blodili med številnimi grškimi otoki. Pri tem jih je zaneslo celo do egipčanske obale. Tam pa je krmarja pičila strupena kača in je umrl. Nenadna smrt je zelo ganila Menelaja. Na tistem kraju, kjer je Kanop umrl, mu je postavil spomenik. Dal je zgraditi mesto, ki je nosilo njegovo ime - Kanopus. Tako se mitološka zgodba tesno prepleta z dogodki iz realnega sveta, kajti le nekaj stoletij pozneje naj bi na ploščadi enega tamkajšnjih templjev aleksandrijski astronomi postavili svojo zvezdarno in od tam opravljali svoja znamenita nebesna opazovanja.

Zvezdo Kanop so dobro poznali stari pomorščaki. Po njej se je na primer orientiral Amerigo Vespucci, ko je potoval preko Atlantskega oceana. Kanop je tudi za letalce in vesoljce posebno uporabna zvezda. Poleg Sirija jo zaradi močnega sija pogosto uporabljajo kot navigacijsko zvezdo pri usmerjanju letal, umetnih satelitov in vesoljskih plovil.

Tisti, ki so bili v Avstraliji in so tam opazovali zvezde, pripovedujejo, da je res lepa, enkratna zvezda. Sam o tem ne morem soditi, ker je še nisem videl. Zagotovo pa nosi v sebi nekaj čarobnosti, sicer je ne bi tako občudovali in pisali o njej vse od starih časov do današnjih dni. Stari Egipčani so jo častili kot 'zvezdo Egipta', srednjeveški Arabci so jo imeli za božansko.

Sirij (zgoraj levo) in Kanop (spodaj v sredini ob obzorju), lepo vidna iz Kanarskih otokov celo ob mesečini. Slike so s spleta.

Na internetu o tej zvezdi lahko zvedemo še veliko več: da je od nas oddaljena dobrih 300 svetlobnih let, da je orjakinja s polmerom okoli 60 polmerov Sonca in ima približno 10-kratno maso Sonca in da pri površinski temperaturi okoli 7.000°K v vesolje pošilja svetlobo za več kot 13.000 Sonc. Pa tudi glede izvora samega imena Kanop lahko preberete več zanimivosti. Le pogledjte tja. Zabredli boste celo v staro egipčansko mitologijo, kjer nastopa Kanop, ki naj bi bil povezan celo z bogovoma Ozirisom in Izido.

Kranj – Zlato Polje, 3. 11. 2016

Marijan Prosen